



MINDENGYEREK
KONFERENCIA

2005

Újszülött kortól, – de egyre inkább elterjedt az a felfogás, hogy már magzati életben – a lelki életünk harmonikus fejlődését nagymértékben befolyásolhatják a környezeti hatások. Minden felelősségteljesen gondolkodó szülőnek, oktatónak, nevelőnek az a vágya, hogy a rábízott gyermekek legyenek kiegyensúlyozott, boldog személyek. A tanulásban pedig képességeik maximumát adják.

Megfigyelések, vizsgálatok bizonyítják, hogy a diszharmonikus érzelmi élet nagymértékben befolyásolhatja a problémamegoldó, helyzetfelismerő képességet, a társas kapcsolatok kialakulását, és nem ritkán a tanulásban is zavart okozhat.

A fentiek elkerülése érdekében olyan egyszerű és mégis az egyetemes emberi kultúra kontinuitását biztosítjuk, mint a művészetek. A nemes kultúra hatással van a lelki, szellemi és testi fejlődésünkre és segíti személyiségünk harmonikus fejlődését.

I. Irodalom

A szülő gyermekét elfogadó, szeretettel teljes testi kapcsolatának kialakításában a kisded **mondókák** igen fontosak. Ilyen lehet az alató, melynek kétszemélyes világában a csecsemő vagy a kisgyermek a tökéletes meghittséget éli meg. A monoton ritmikus mondókák, versikék (mosdatók, etetők, öltöztetők stb.) mondogatás nyugtatóan hat a gyermekre. Az egyenletes mozgatással kísért cirógatók, tapsoltatók, ütögetők, csipkedők stb.) ellazulást, relaxációt idézhetnek elő. A cselekedtetők (lovagoltatók, hintáztatók, hordozó, lóbáló...) együttműködést, kapcsolatteremtést feltételeznek és segítik, hogy a szülő és a gyermek egymást kölcsönösen megismerje. Ebből következik a közös játék, amely örömet okoz. A csecsemőkort követő életszakaszokban igen nagyok lehetnek a fejlődési eltérések. Lesznek, akik 18-20 hónapos korban már pár soros mondókákat mondanak, s szívesen hallgatnak verseket, verses meséket, s lesz aki 3 éves kora körül versel. A versek és mesék az egész gyermekkort át kell, hogy szőjék.

A versek, verses mesék ismereteket közvetítenek időjárásról, növényekről, állatokról, ünnepekről, érzelmekről és sok másról is. A versek szójátékai és ritmusai alkalmat adnak arra, hogy a gyermek passzív és aktív beszéde is nagymértékben fejlődjön, valamint az egyszerűtől a bonyolultig mozdulatjátékokat játszhasson a családdal, vagy egyedül. A beszélő gyermek ünnepek alkalmával egyenrangú társként bekapcsolódhat a társas életbe.

A mesék segítik a gyermeket, hogy eligazodjon a világban, hogy legyőzze félelmeit, kezelni tudja a konfliktusokat. A mesék világában a jöttet megdicsőül, az ellentétek feloldódnak, a főszereplő, akivel a gyermek azonosul, a történet végén szerencsés sorba kerül. Ennek a varázsvilágnak a megteremtése segíti a fantázia kibontakozását és a feloldott kudarchelyzetek fejlesztik a gyermek humorérzékét.

A gyermek–szülő bensőséges kapcsolatának elmélyítésében a leghatékonyabb eszköz az esti mese!

Az irodalmi műalkotások életünk minden jelentős eseményét átszövik. Szabadidős programjainkban jelen vannak, mint színház, regény, költői estek. Az érzelmi élet kiegyensúlyozottságát segítik.

II. Képzőművészetek

A csecsemő- és gyermekkorra az érzéki megismerés a jellemző. A gyermek elsősorban képekben fogja fel a világot, ezek képzetekké rendeződnek, s ezekben tükröződik a valóság.

A képzetek kivetíthetők, a kivetítés módja az ábrázolás. Ami egyaránt történhet síkban, térben. Már 9-10 hónapos kortól adhatunk ceruzát a kézbe!

A vizuális kultúrát befolyásoló tényezők:

- A tág értelemben vett környezet természet, építészet. Akkor járunk el helyesen, ha séta közben mutatjuk a fákat s a leveleken átszűrődő fényeket, színeket, virágokat, bokrokat, tavat, patakot, holdat, csillagokat, valamint az épületeket, építészeti műtárgyakat.
- Tárgyi környezet, otthon, intézmény, játéktárgy, festmény, iparművészet. Nem feltétlenül gondolhatunk arra, hogy a gyermek születésekor iparművésszel rendeztessük be az otthonunkat. Inkább csak arra figyeljünk, hogy a gyermeket ne vegyék körül giccses, vásári bővlik. Törekedjünk a tiszta formákra, pasztell vagy élénk, de nem rikító színekre. A szegénység nem egyenlő az ízléstelenséggel.
- Képolvasás. Olyan lapozókat, képes mesekönyveket is vegyünk, melyeket a gyermek választ! Sokszor nem azonos a gyermek képi látásmódja a felnőttével. Sok esetben az absztrakciót jobban kedveli. (lásd A nagy ho-ho-horgász, Pom Pom meséket stb.!)
- Irodalmi mű képi fantáziája. Felolvasás után hagyjunk időt arra is, hogy a gyermek saját fantáziájában jelenjenek meg a képek.
- Színek világa. Mutassuk a színeket, hasonlítsuk össze, ismertessük fel, a gyermek gondozása közben is beszéljünk a színekről.
- Önálló alkotó tevékenység. Firka, rajzolás, festés, gyurmázás önmagában is örömet okoz a gyermeknek
- Múzeumok, képtárak. Minden múzeumban művészi alkotásokat láthatunk (pl. iparművészeti múzeumban formatervezett eszközöket, de lehetne sorolni mindet). Ezen felül a múzeumoknak különleges méltóságteljes hangulatuk van.
- Mozgóképek. Diafilmek, videofilmek. Helye van a gyermek életében a mese-, a természet-, a gyermekfilmnek, de nem helyettesítheti az itt felsoroltakat, mert a gyermek életében a legfontosabb a saját élmény.

A vizuális élmények kivetítése megszabadíthatja a gyermeket a félelmeitől, fájdalmaitól, elszenvedett sérelmeitől. A vizuális élmény kivetítése ennek ellenkezőit is megerősíti a gyermekben. A szépség, a harmónia, az igényesség kialakulását. Erősíti az alkotóvágyat, felszabadítja a fantáziát.

A felnőtt ember izlésvilágát erősen befolyásolhatja az a vizuális kultúra ami őt körülvette az addigi életében. Ugyanakkor a sűrűn váltakozó divat erősen hat a kialakulatlan vizuális értékrendű egyénre. Természetesen más a megítélése az új művészeti irányzatok pártolójának.

III. Zene szerepe az érzelmi fejlődésben

A gyermeknevelésről mondja Kodály: „Kilenc hónappal a születés előtt kell elkezdni.” Kodály jóval előbb tudta, mint a tudomány, hogy a magzat reagál az énekekre, zenére, versre, irodalmi szövegre. A zenei műveltség alapja az ének. A szülőről–gyermekre száll a dal.

Zeneművek fajtái:

1. Népdal: altatók, játékos gyermekdalok, tárgyuk a munka, öröm, vidámság, keserűség, szerelem... A népdalokban az élet maga vált dallá. Minden érzelem kifejezhető általa. A gyermeket bevezeti abba a kultúrába, ahova született. Az altatók, ringatók nyugalmat, szeretetet árasztanak, a gyermekdalok pajkosságot, lendületet, örömet stb. ébresztenek. Fontos, hogy a felnőtt világ dalaitól se zárjuk el.

2. Az ünnepek dalai meghatározzák az esemény hangulatát, így a gyermek élményként őrzi és élményként idézheti fel a történeteket. Dal nélkül nincs is ünnep.

3. A közösségek dalai (egyházi vagy társadalmi) kifejezik a csoport gondolkodását és érzelmi világát. Az összetartozás érzését tanítják meg a gyermeknek.

4. A zenei művek: A komoly és könnyűzenei művek a gyermekben érzeteket ébresztenek vagy a fantáziának adnak teret. Amikor a gyermek zeneművet választ, a zene által keltett érzetet akarja újból és újból átélni. Számos szakmai írás tanúsítja, hogy a zene gyógyít.

Javaslom, aki teheti, vigye a gyermekét el a Zeneakadémiára, már óvodás kortól úgynevezett „Kakaó Koncerteket” lehet hallgatni.

Összefoglalva az előzőekben leírtakat, megállapíthatjuk, hogy a zene segíti a gyermeket a társas kapcsolatok kialakításában, akár az együtténeklés vagy -zenélés révén. A gyermek érzelmi világát harmonizálja, mert nyugtat, felold, segít eseményeket feldolgozni. A zene is alkalmas arra, hogy művészi kifejező eszköz legyen.

A zenei kultúra is számos irányzatot ismer, a személyiség fejlődésével, valamint az életkorral is változik a zenei ízlés. A magas zenei művek élvezetéhez és értéséhez szükség van zenei műveltségre is. A zenei világban való jártasság tanulás útján megszerezhető.

IV. Társművészetek

1. Tánc

2. Színjátászás (báb-jelmez)

A gyermek csecsemő korától kezdve kifejezett boldogságot mutat, ha táncolnak vele, vagy ha a felnőtt mimikai játékot játszik. Nagyokat kacag, ha valaki „bohócodik” szerepet játszik. Saját tapasztalatból tudom, hogy akár 18-20 hónapos gyermek is tudja élvezni a bábelőadásokat. Elsősorban a mozgást, a fényeket, formákat, dalokat.

A tánc is és a színjáték is metakommunikációt fejleszt és szocializál. A „mintha”élménnyel, a gyermek számos viselkedési mintát, cselekvést és lelki ráhangoltságot tapasztal meg. A társművészetek alkalmasak az empátia és szolidaritás megtanulására.

Az itt felsorolt művészeti ágak jól bizonyítják, hogy a cselekvő emberré válás folyamatában az alkotó műalkotások, szinte kizárólagos szerepet játszanak. Megismertetik a gyermekkel az őt körülvevő világot, jártasságot, készséget fejlesztenek és érzéseket, érzelmeket közvetítenek.

Az itt felsorolt művészeti ágakkal azt kívántam bemutatni, hogy egész életünket átszövik és részben dominánsan meg is határozzák kulturális fejlődésünket. Arra az állandó felvetődő kérdésre, hogy támogassuk-e művészeinket és alkotásait, a válasz egyértelmű: IGEN. A művészet szellemi és lelki táplálékunk, ahogy a kenyér a testté.

Tunyogi Erzsébet tanár, konduktor, játék- és pszichoterapeuta

***Tunyogi Gyógyító Játésház Alapítvány a Halmozottan Sérült Gyermekekért
Budapest, VI., Rózsa u. 46. fsz. 1.***

(1) 321-8357, (1) 3412-985

Fax: 3412-985